

Advies 23/01

Tariefaanpassingen NMBS 2024

1. Inleiding

De NMBS bezorgde haar voorstel voor tariefaanpassingen 2024 aan het Raadgevend Comité van de Treinreizigers. Het openbaredienstcontract 2023-2032 somt in artikel 25 de vervoerbewijzen met gereguleerde tarieven op. De modaliteiten van de tariefaanpassingen worden gepreciseerd in de artikels 34, 35, 36 en 37.

Het Comité dankt de NMBS voor de verstrekte informatie.

2. Het voorstel voor de tariefaanpassingen vanaf februari 2024

Het Comité stelt vast dat de door de NMBS voorgestelde tariefaanpassingen voor 2024 conform de bepalingen van het openbaredienstcontract 2023-2032 zijn.

- +5,9% voor de gereguleerde tariefproducten, volgens de evolutie van de consumptieprijzenindex juli 2023;
- gemiddeld +5,9% voor de niet-gereguleerde tariefproducten.
- Enkele niet-gereguleerde tariefproducten worden niet geïndexeerd, zoals het supplement fiets, dier en het NMBS-aandeel in de CityPass.

3. Commentaar en advies over de voorgestelde tariefindexaanpassingen 2024

De betrouwbaarheid, de amplitude, de frequentie, de stiptheid, de toegankelijkheid, de dienstverlening in de stations en de prijzen van de treindiensten zijn de belangrijkste factoren voor de aantrekkelijkheid van het reizigersvervoer per spoor. De verbeteringen die de NMBS in het verleden in deze domeinen doorvoerde, hebben steeds een gunstige invloed gehad op de reizigersaantallen.

Over het algemeen zijn de NMBS-tarieven aantrekkelijk, in het bijzonder voor doelgroepen die sociale voordeeltarieven genieten: jongeren en senioren, grote gezinnen, personen met recht op verhoogde tegemoetkoming en forensen die kosteloos woon-werkverkeer genieten voor het spoor, o.a. via de 80-20-derdebetalersregeling.

Om haar aanbod te kunnen behouden, moet de NMBS over toereikende financiële middelen beschikken. Met het oog hierop vormt het tariefbeleid, tenzij de toelage vanuit de overheid toeneemt, vanuit bedrijfseconomisch perspectief een belangrijke hefboom voor financiële stabiliteit. Desalniettemin zal de beoogde aanpassing van de inkomsten als gevolg van de voorgestelde indexering van de tarieven (het is geen tariefverhoging in reële termen) niet volstaan om de rekeningen van de NMBS in evenwicht te brengen.

Lonen en sociale uitkeringen worden ook geïndexeerd, waardoor het effect van tariefindexering voor de meerderheid der reizigers gedeeltelijk wordt gecompenseerd. Het is wel zo dat reizigers met een laag inkomen, ten gevolge van de hoge inflatie, minder financiële veerkracht hebben om te reageren op een tariefindexering van bijna 6%.

Het Comité begrijpt dat een goed evenwicht tussen financiële stabiliteit en betaalbaar openbaar vervoer een uitdaging is. Het Comité is evenwel van mening dat de tariefindexering met ingangsdatum februari 2024 bij voorkeur zou worden uitgesteld naar het najaar 2024, naar analogie met de beslissing die de federale regering nam in maart 2022 om een geplande tariefverhoging in juli 2022 uit te stellen.

Het Comité stelt aan de NMBS voor om de federale overheid te verzoeken om de derving – door het uitstellen van de voorgestelde tariefindexering – van de vanaf februari 2024 beoogde meerontvangsten te compenseren, naar analogie met de beslissing die de federale regering nam in maart 2022.

Het Comité verantwoordt zijn standpunt vanuit reizigersperspectief als volgt:

1. In 2023 beantwoordt de kwaliteit van het aanbod (betrouwbaarheid en stiptheid van de dienstuitvoering, comfort van de treinsamenstellingen, kwaliteit van de dienstverlening en toegankelijkheid in de stations) niet aan de verwachtingen van de reizigers. De officiële treindienstregeling is een bindende vervoerbelofte die al te vaak niet wordt waargemaakt. Zo lag de stiptheid van het treinverkeer tijdens het grootste deel van de voorbije maanden van 2023 ca. 2% punt lager dan dat in 2022. Het aantal uitgevallen treinen lag in genoemde periode dan weer duidelijk hoger dan in 2022.
2. De reizigers vernemen dat de tarieven van de regionale operatoren niet werden geïndexeerd in tijden van oplopende inflatie. De kloof in tariefbeleid tussen de operatoren van openbaar vervoer wordt zo alleen maar groter. Het Comité pleit al geruime tijd voor meer tariefsamenhang en voor meer geïntegreerde tariefproducten.
3. Het Comité stelt vast dat de prijs van de brandstof is gedaald met 15,2% (Benzine 95 RON E10) tot 18,0% (Diesel B7) tussen juni 2022 en juli 2023, in de periode waarop de tariefindexering betrekking heeft (de vorige tariefindexering vond plaats in februari 2023 en werd berekend op basis van de gezondheidsindex van juni 2022). Het indexeren van de NMBS-tarieven in februari 2024 riskeert de concurrentiekracht van de trein tegenover het wegverkeer te verminderen, aangezien de grote meerderheid van de wegvoertuigen beschikt over een verbrandingsmotor. Dit negatieve effect is uiteraard nog groter als gevolg van de tankkaartregeling voor de vele bedrijfswagens. Het Comité vreest dat een tariefindexering tot een vermindering van het aantal treinreizigers zou leiden.

Om deze redenen nodigt het Comité de NMBS uit om de tariefindexering februari 2024 uit te stellen tot het najaar 2024, en concreet om zich te beperken tot één enkele tariefindexering in 2024, alhoewel het openbaredienstcontract in art. 34 en 35 bepaalt dat de NMBS ten hoogste tweemaal per jaar de gereguleerde tarieven kan aanpassen, en de gemiste ontvangsten zou laten compenseren door de federale overheid.

Het Comité vraagt dat de NMBS alle genomen tariefmaatregelen, zoals de tariefindexering, helder zou communiceren en verantwoorden naar de reizigers. Nu de kwaliteit van de dienst die de NMBS aan de reizigers aanbiedt duidelijk vermindert

tegenover 2022, zou het passend zijn dat de NMBS dit zou erkennen en de maatregelen zou toelichten die ze neemt om de kwaliteit te verbeteren.

4. Tariefhervorming 2025

Het Comité neemt zich voor om in 2024, op eigen initiatief, een advies te formuleren over de tariefhervorming die de NMBS in 2025 zal verwezenlijken.

5. Opvolging van de suggestie in het advies 22/05 van het Comité

In het Advies 22/05 over de tarieven 2023 suggereerde het Comité aan de NMBS om het gebruik van het woon-schoolabonnement en van de "Youth Holidays" te promoten, vooral voor de (toekomstige) studenten van het hoger onderwijs. De huurprijzen van studentenkamers zijn hoog: gemiddeld tussen 400 en 500 euro per maand, oplopend tot 600 euro per maand of meer. Op jaarbasis liggen deze huurprijzen gemiddeld 20 keer hoger dan de jaarprijs van het woon-schoolabonnement. Voor veel ouders zou het kopen van een woon-schoolabonnement in de plaats van de huur van een studentenkamer een aanzienlijke besparing opleveren.

Het Comité verzoekt de NMBS om toe te lichten of hierover in 2023 een informatiecampagne werd gevoerd.

Zulke informatiecampagne zou ook moeten plaatsvinden omstreeks februari 2024, wanneer de zoektocht naar studentenkamers voor het academiejaar 2024-2025 van start gaat.

Het Comité verzoekt de NMBS om op de hoogte te worden gehouden van het aan deze suggestie verleende gevolg.

6. Verzoek van het Comité aan de NMBS betreffende dit advies

Het Comité verzoekt de NMBS om dit advies, nog voor de bijeenkomst van de raad van bestuur, integraal aan de leden van de raad van bestuur, te bezorgen.

Het Comité is bereid om dit advies mondeling toe te lichten aan de leden van de raad van bestuur.

Het Comité zal dit advies bezorgen aan de leden van de Commissie Mobiliteit van de Kamer van Volksvertegenwoordigers.